

stwerk ont-
t innerlijke,
eeld van de
l, al duiken
hrijving, al
iedere blad-
ouwelijkijng,
randert elk
met dag-
willekeurige
dag, Maan-
ndag, enz.)
an. En zoo
ische leven
t, haven-ar-
souteneurs,
en mistige
glimmend-
ten en lu-
als de be-
nverstoorde
en din-
hrijver ver-
e korte zin
at ontstaat
bij elkaar,
dute zake-

Het lettersverschil doet hier alles (men merke op, dat wat uit den kerkdienst overkomt, in de oude gotische bijbelletter gedrukt staat). 't Maakt het beeld der contrasten zoo scherp, als het in de werkelijkheid nauwelijks is.

Maar ook zonder dat lettersverschil bereikt de auteur deze optische zeggings. In zijn stijl ligt ze besloten.

Ten voorbeeld citeer ik enkele zinnen uit het beeld: Vrijdag.

„De stad is vochtig en grijs. De straten liggen zwart en modderig tusschen de norsche karakterloze huizen. In het grauwe licht gaan de menschen, rijden de auto's, de trams, de fietsers, de trage sleeperskarren. De binnenhavens zijn vol beurtschippers, die boven het water en langs de bedrijvige kaden hun strak spel van masten en draden hebben uitgezet. De zakkendragers brengen zwiijgend hun lasten aan boord. De kruiers rijden hun vracht over de zwiepende plank naar het ruim... Soms zingt een vrouw in een roef haar eenzaam lied, maar het verstilt na weinige maten, omdat haar kind huult... De vrouwen schelden van boot tot boot, weinigen luisteren. De haven is verontrust als door het gekrijsch van hongerige meeuwen. De stemmen zwijgen met een schok. De helm van een agent blinkt... De natte vlaggen hangen stil tegen het dompig verschiert...”

Men leze deze zinnen eens langzaam en met aandacht. Dan zal men alles, wat ze meedeelen, zien, levend, reëel, scherp. 't Heele beeld is een film-opname van kadredrukke en het decoratief van masten en vlaggen, van den aanslenterenden agent en zijn blinkenden helm, verlevendigt het, maakt het nog scherper.

Het lijkt geen twijfel, of het beeld, dat aldus wordt gegeven van het levende en bewegelijke Rotterdam, is uitermate suggestief. En de heele indeeling van het boek: de reportage-vorm van dagelijksch gebeuren, de voortdurende letterwisseling, de flitsende moment-belichting, de dialoog in allerlei vorm: van zaken-gesprek tot dieven-jargon — ze werken dat suggestieve direct in de hand.

Ook aarzelen ik niet, om verschillende fragmenten sterk van stijlkracht te noemen, in het kort en zakelijk grijpen van ieder samenstellend detail onmiddellijk van optische werking. Lezen is hier inderdaad zien, mee-beleven; wel altijd momenteel, omdat dadelijk weer een ander beeld voorspringt, maar juist daardoor intens.

De reportage-kunst heeft met dit merkwaardige boek inderdaad haar volledige consequentie bereikt. De „muur van woorden“ ligt omver en het uitzicht op het leven daarachter is ruim en vrij. En toch doet, naar het mij voorkomt, juist de duidelijkheid van de soort-openbaring hier, het artistieke bezwaar tegen het genre aan het licht treden. In het voorafgaande artikel heb ik van de reportage-geschriften alszoodanig gezegd, dat ze in modern licht kunstwerken zijn, omdat ze levensbeelden brengen, waarvan elke zenuw trilt en iedere verborgenheid bloot komt. In hun chirurgisch-openleggen, hun tot-op-het-skelet-doorbranden dragen ze de kunstidee der nieuwe zakelijkheid. Maar een boek als „Stad“ doet zien, dat er ook ten dezen grenzen zijn en dat een te absoluut doorvoeren van de optische zeggings toch de bewogenheid verstrakt en het beeld vermechaniseert. Hier is van toepassing hetgeen Marsman schrijft in zijn oriënteerend artikel over „de aesthetiek der reporters”

iets opgestoken heeft. Wel zijn we dankbaar dat al die rangen bij ons niet bestaan. Wat moet zoo'n vier-gestreepde of geridderde knaap zich wel voelen, als hij zóó de standsorganisatie binnenstapt.

Trouwens van de uniformen-manie moeten we ook niets hebben. Is het niet typeerend dat de uniform steeds bij die groepen geliefd is, die „legermatig“ werken? De uniform typeert, valt op en wekt een zeker ontzag. Ze demonstreert een althans uitwendige eenheid, die een eenigszins aanvallend karakter krijgt, als men de gesloten geleiden ziet optrekken.

Onverschillig of we een troep A. J. C.-ers of K. J. C.-ers zien marcheren, geven ze ons beiden een indruk van kracht-demonstraties.

De uniform kan bovendien veel bederven aan den jongen mensch. Geloof ons, dat zoo'n jongen of meisje zich voelt in het mooie pakje en dat het gevaar heel groot is, dat de kinderen het aan den buitenkant gaan zoeken.

Nu geven we toe, dat het costuum der Roomsche jeugdbeweging eenvoudig is, zoowel voor de jongens als de graalmeisjes¹⁾, maar toch geven we de voorkeur aan het vrije kleed. Hebben we niet altijd voor „kleervrijheid“ geijverd, mits die kleervrijheid zich beperke tot een passend gewaad (in dubbel zin!) en een eerbaar kleed, waarbij echter het meten met de ellemaat niet immer den maatstaf zuiver aangeeft.

Onze jongens moesten in de eerste plaats be-
seffen, dat ze hebben aan te doen de geestelijke wapenrusting, en de jonge David vecht o.i. beter

(Forum, 1 jg. p. 150), dat deze mededeelingsvorm, tot norm verheven, „beteekent bij alle hoeiende felheid van expressie, bij alle synthetische bondigheid, een vermindering van de verbeelding, van gloed en van leven, van hartstocht en droom... afschaffing van het geheim, dat de onzichtbare kern is van alle leven... vergoeding van het mechanische, als object en als functie, ten koste van het organische... een achterstellen van den mensch bij zijn omgeving en in den mensch van het observeerbare ten koste van het enigma“ (het verborgene). De kunstwaarde²⁾ van het geheel is, ondanks voortreffelijke fragmenten en bladzijden, ten offer gevallen aan het streven naar volkomen reportage.

¹⁾ 't Is mijn bedoeling in deze en enkele volgende artikelen eenige aantekeningen te maken over de literatuur der nieuwe zakelijkheid naar aanleiding van verschillende moderne boeken. Ik hoop dus nog de gelegenheid te krijgen ook principieel dezen nieuwen literatuurvorm te bezien.

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het kapitaal en ons dagelijksch brood.

I.

Gods groote werken in ons economisch leven en het kapitaal.

II

De balans is een economisch begrip, dat iets zegt over een stand van zaken in de werkelijkheid, maar dan zegt het iets méér dan de „gaande en komende man“ wel opmerken kan.

Zoo is nu ook het woord „kapitaal“ in de economie een begrip — een economisch begrip over een stand van zaken in de werkelijkheid. En het zegt méér en het is iets anders, dan wat men gewoonlijk onder „een kapitaalje“ verstaat.

We komen straks nog hierop terug.

We houden dit voorloopig vast, dat „kapitaal“ een begrip is uit de economie — en dat het iets zegt van een werkelijken toestand in het economische. En als we nu nog even terugkeeren naar die straat in Amsterdam, en vragen: vanwaar komt dien menschen hun dagelijksch brood, hun kleed, hun woning, hun weelde en hun nooddrift, dan kan het antwoord toch moeilijk zijn: van het kapitaal, d.i. van dat begrip, dat de economen zich hebben gevormd, omtrent een deel van het economische leven.

Ten eerste erkennen alle economen naast het kapitaal nog den arbeid en de natuur als productiefactoren.

En ten tweede zijn er behalve productiefactoren bij die voorbijgangers nog veel meer andere factoren aan 't werk. Bijv. verbruiksfactoren. Daar loopt een arme kerel, een bedelaar, alles doorgebracht, kon het goed hebben — daar een goed gekleede arme, erg zuinig geweest, — daar een rijke, gelukkig geweest, zegt hij, toeval! — daar een nette mijnheer, doch schamel gekleed, lang ziek geweest.... Tusschen al die duizend draden van staatsbestuur en bestuur van stadsleven en familielevens en particulier lot loopen óók de productie der natuur, het brood dat voor hem groeide, en de productie van den arbeid, het werk dat aan zijn jas is gebeurd, en ten slotte óók nog de lijn van het kapitaal, d.i. van alle machines en grondstoffen en handelschepen en steenkolen die ter voortbrenging van wat hij noodig had in het werk zijn gesteld.

En nu zien wij volgens Gods Woord al die

in zijn gewone pakje dan in het Saulsharnas. Hij kan des te beter zijn slingersteen werpen.

Alvorens onze beschouwingen over de K. J. C. te beëindigen, willen we nog een vergelijking trekken tusschen de leidersvorming bij Rome en bij ons. Nu, — dan moeten we het verreweg afleggen. Rome heeft het ver gebracht als het kans ziet clubjes van 8 knapen te vormen, ieder met een leider. Nu moet men niet meenen, dat die leken-leiders er werkelijk ook zijn.

Een methodiek stelt het ideaal. Inderdaad móest het zoo bij Rome zijn, maar het is zoo nog niet.

Dank zij echter de speciale kerkzorg is een deel der geestelijkheid uitsluitend voor de verzorging der rijpere jeugd aangewezen. En dat geeft Rome een grooten voorsprong.

Om echter het inderdaad te brengen tot clubjes van acht, zijn veel meer leiders noodig. En die moeten er komen. Inderdaad — ook bij ons. Hoe kleiner kring, hoe intiem en intenser bewaking. Al die reuzenverenigingen geven maar een poover resultaat. Alle schuchtere en minderwaardige (in geestelijk-verstandelijken zin!) jongens verdwijnen in de massa. Er worden geen karakters, laat staan karakterbehoefte ontdekt.

Wat doet Rome nu? Het organiseert gewestelijke leiderscursussen met wel omschreven programma's.

En waar zijn de onze?

Zeker, we gaan vooruit. De Bond voor Geref. Jeugdorganisatie organiseert jaarlijks zijn leidersconferentie en het instituut „Gerito“ tracht op

duizende lijnen van kapitaal en arbeid en natuur, van particulier lot en familielevens en stadsleven en staatsleven, ook van rechtsbedeeling en zedelijkheid en godsdienstig leven in het leven van die voorbijgangers, al die draden zeg ik, zien we samenkomen in één Goddelijke Hand, die dit ganse samenstel zóó regeert, dat geen muschje wordt gedood en dat geen haar van ons hoofd gekrenkt wordt zonder Zijn wil.

Hij heeft de volken hun woonplaats besteld. Hij kent iederen Amsterdamer en Hij weet alles van diens leven, ook van zijn leven wat het economische betreft.

En het is niet zoo, dat de natuur en de arbeid en het kapitaal als vanzelf voortloopen en dat zoo nu en dan in bijzondere „opmerkelijke“ dingen „Gods vinger“ is te zien. Maar het is zoo, dat Hij Zijn zon doet schijnen op den Dam en dat Hij de gerechten aanzet in de lunch-room zoo goed als in het scheepsroefje — het is zoo, dat Hij de Opperste Leiding heeft van de scheepstimmerwerf en dat Hij de God is die den uitvinder de oogen opent voor een nieuwen tak van voortbrenging.

Als in Ezechiël 27 en 28 de profeet op Gods bevel een klaaglied moet zingen over de heerlijke cultuur van Tyrus, over haar handel en zeevaart en over haar industrie en markten, dan zegt de Heere tot den Koning van Tyrus: gij waart als in Eden, Gods hof, alle kostelijk gesteente was uw deksel... allerlei muziek was in uw paleis... gij waart een overdekkende Cherub, een gezalfde... en Ik had u alzoo gezet.

God had die cultuur gezet rondom dezen Vorst. En als Jona weent over den wonderboom, waarvan hij niet gewerkt had, dan zegt de Heere: en zou IK dan niet verschoonen die groote stad Ninevé, waarin veel meer dan 120.000 kindertjes zijn... en dan nog veel vee. Alsof de Heere wilde zeggen: gij Jona hadt aan dien boom niets gedaan, maar gij weet niet wat een zorg Ik heb gehad voor die groote stad Ninevé, voor al die kindertjes ook, en voor het vee.

Zorgen Gods — ook in het economische — dat is het antwoord als we vragen: hoe komen toch die Amsterdamsche voorbijgangers allemaal aan hun dagelijksch brood?

De economie is de wetenschap, die op dit gebied Gods groote werken mag naspeuren — die mag trachten daarin de groote lijnen te ontdekken als de bovengenoemde van arbeid en natuur en kapitaal, die samenwerken voor de productie benevens onderneming, ondernemersgeest, werkracht, soliditeit en trouw, handelsgeest en ethische volkskracht, en verder rijkdom, vermogen, verbruik, spaarzaamheid, goed verstand in het economische, en niet het minst Gods goede gezindheid over de menschen. Zijn goedheid beslist zoo vaak over ons als over Ninevé.

Zijn barmhartigheid besluit zoo vaak om nóg maar uit te deelen — ondanks onze zonde.

Zijn geduld stelt nóg maar de einderisis uit.

Maar ook, als er een einde komt aan Zijn lankmoedigheid over Tyrus, omdat het zijn hart stelde als Gods hart, omdat het zelf het opperbestuur meende in handen te hebben — als er een einde komt aan Zijn geduld, dan is het gedaan, dan kan geen natuur, noch arbeid, noch kapitaal meer voldoende produceren, dan loopt de consumptie in de war, dan moet Ezechiël zijn klaaglied weenen over den scheepsbouw en koophandel en zeevaart, die vergaan zijn tot groote ontzetting van de Grieken (vs. 35) en tot bespotting van de handelaars der volken, die nu anders markten zoeken.

Van 't hoogste belang blijft nóg steeds de gunstige gezindheid van God ten opzichte van ons economisch leven. Een wenk van dezen Koning in Zijn

schriftelijke wijze de noodige kennis aan te brengen. Practisch en theoretische leidraden onthouden niet. Doch dit alles is niet genoeg. We moeten komen tot gewestelijke, nog beter, tot districtorganisatie, waar gelegenheid bestaat een cursus te volgen in den geest van het Methodiekrapport der K. J. C.

De Roomsche Kerk heeft het voordeel permanente organen te bezitten, die hier leiding kunnen geven. Het is een groot bezwaar en m.i. ook een fout onzer jeugdbeweging, dat alles, except het Bondsbestuur zelf, afhangt van de toevallig komende en gaande leiders. Wie de practijk van het vereenigingsleven kent, weet mee te spreken van hopeloos vele mutaties, van een optreden van beslist ongeschikte menschen en een systeem der kerken, dat veel lijkt op het laat-maar-waaien-waaien-stelsel. Natuurlijk zijn hierop uitzonderingen. Toch kan ik niet nalaten te eindigen met nogmaals den wensch uit te spreken, dat het vraagstuk: Kerk en Jeugd, door onze Kerken wordt bestudeerd en dat er bij ons een heilig wedijveren met Rome zij om de rijpere jeugd naast gezin en catechisatie op te voeden tot menschen Gods, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.

J. E. KOK.

¹⁾ Zie Leidersblad, Maart-April 1930.

²⁾ Zie artikel „De R.K. Jeugdbeweging voor Meisjes”.

toorn doet meer kwaad aan onze economische toestanden, dan tal van economische moeilijkheden, die Hij ons in Zijn gunst geeft om ze te overwinnen. En dat geldt ook voor het persoonlijke leven in het economische van al die voorbijgangers. We moeten hierbij dan vooral vasthouden, dat de Heere absoluut soeverein is en dat niemand tot Hem kan zeggen: wat doet Gij, doe eens verantwoording. Wie dat zou willen, moet eens het boek Job lezen. Job zeide: wat doet Gij? Maar toen hij er oog voor kreeg hoe groot en vol majesteit deze Koning is, toen zeide hij: Ik heb gesproken over dingen waar ik geen verstand van had.

Ook als de Heere zijn gunstgenooten tegenspoed in het economische zendt, dan zeggen zij door Gods genade vaak: ik heb geen aanspraak op Zijn gaven, hoewel ze er wel ernstig om smeeken en ook vaak na de beproeving evenals Job worden gezegend met het dubbele van vroeger.

...
We besluiten: Niet het kapitaal geeft de menschen hun dagelijksch brood.

Niemand onder de menschen, óók niet de groot-industrieel, dankt zijn brood en kleeft en huise en weelde aan het kapitaal.

Maar God geeft alle menschen de economische goederen. Hij verdeelt ze, Hij maakt onderscheid, Hij doet dat Souverein, en Hij doet dat door een samenstel van werkelijk gebeuren en werkelijke goederen, van arbeid en grond en handel en onderneming en kapitaal en door leiding van het familieleven en persoonlijk leven van de geboorte tot het graf.

God werkt daarbij middellijk. En als we dan dat groote werk Gods gaan nasporen — als de economie dan de „einden“ van dat werk begint te zien, dan ziet hij, onder al die dingen, die God gebruikt om ons te voeden en te kleden, óók dat wat de economie: het kapitaal noemt, d.w.z. al die dingen als machines, grondstoffen, olie, kolen, landbouwwerktuigen, zaaizaad, werkpaarden, fabrieksgebouwen e.d., die door de menschen geproduceerd zijn met het doel voor verdere productie te dienen.

Dus: dingen die zijn voortgebracht niet om dadelijk onze nooddrift te vervullen, maar om alles wat wij behoeven en mogen ontvangen in het economische voort te brengen.

Ven van de drie productiemiddelen in streng wetschappelijke zin dus: natuur, arbeid, kapitaal.

Dit kapitaalbegrip is dus heel iets anders dan een kapitaalje, dat iemand heeft. Dat kan men beter „vermogen“ noemen.

We herhalen nog eens: Wanneer de econoom nauwkeurig let op Gods groote werk in het economische voor Zijn schepselen, dan ziet hij daar ook een lijn in — een werkelijkheid, die hij onder één begrip samenvat en dat is de productie, de voortbrenging van al onze economische goederen, waaronder ook ons dagelijksch brood.

En als hij dan in die productie gaat onderscheiden, dan ziet hij naast den geweldigen factor van de groeikracht der natuur door de vruchtbaarheid van den bodem en de arbeid, die voor de economische voorziening geschiedt zoowel door ingenieurs als door arbeiders — dan ziet de econoom ook nog een derde — en dat is „het kapitaal“ als voortbrengingsfactor.

Biggekerke.

A. JANSE.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

„De strijd blijft!“

Onder deze titel gaf Ds Vreugdenhil van Oud-Vossemeer bij J. v. d. Wal te Bruinisse een brochure uit, die hij bedoelt als een opwekkend woord in het belang van het Christelijk Onderwijs. Hij meent, dat zoo'n woord nog wel noodig is, blijkens de felle strijd, die ons van buiten altijd nog bestookt en de langzame verslapping, die men in eigen gelederen meent te moeten constateeren.

De schrijver maakt dan uit de geschiedenis van onze schoolstrijd duidelijk, in hoe moeizame worsteling wij gekomen zijn tot de voorrechten, die wij thans genieten. Dat kunnen we nooit genoeg herhalen voor het thans levend geslacht. Dat kan op schoolgebied alleen in de war komen, verkeerde beginselen voorstaan, wanneer het de geschiedenis van de schoolstrijd niet meer kent. En dan wordt het ook duidelijk, dat we in onze dagen nog niet de wapenen kunnen overgeven. Immers de schoolstrijd woedt nog in het binnenland.

Hoe is de houding van vele gemeentebesturen bij nieuwe schoolstichting? Hoe zijn de uitspraken in bladen als „De Haagsche Post“? Een felle actie wordt er gevoerd voor de Openbare school. De argumenten, waarmee men wil betoogen, dat deze school toch maar de eenig bruikbare is, zijn nog dezelfde als in de beruchte brochure, die in 1905 werd uitgegeven door de Bond van Nederlandsche Onderwijzers, onder de titel: „Maakt front voor de Openbare school“. Uit allerlei uitspraken, van ver-

schillende personen, uit verschillende partijen, blijkt maar al te duidelijk, dat men de bloei van de Bijzondere school met leede oogen aanziet. Graag zou men de gelijkstelling van 1920 ongedaan maken, waarbij dan vooral het argument moet dienen, dat de Bijzondere school de versnippering brengt en het onderwijs noodeloos wanhopig duur maakt. 't Is heel goed, dat Ds Vreugdenhil nog even weer herinnert aan de cijfers, die bewijzen, dat juist het aantal kleine Openbare heel wat grooter is dan dat van de Bijzondere scholen en dat immers volgens onze L.O.-Wet het Openbaar Onderwijs de kostennormen bepaalt.

Alle reden is er inderdaad voor ons, om niet op onze lauweren te gaan rusten, maar paraat te blijven en rusteloos te blijven strijden voor de oude leuze: „De vrije school regel, de overheidsschool aanvulling“.

De schrijver wil ook eens letten op het buitenland. Hij wijst allereerst op wat op het terrein van onderwijs en opvoeding in Rusland gebeurt. Daar wordt gebroken met „de schadelijke invloeden van het familieleven, daar wil men vrij zijn van de burgerlijke moraal“.

Aangaande België maakt de schrijver attent op de sterke strooming, die er is, vooral bij de sociaal-democraten, om te streven naar de geleidelijke in-trekking van de subsidies aan de vrije scholen.

In Frankrijk staat men ook voor een nieuwe schoolstrijd. Men heeft daar in 1880 gekregen de z.g. „leeken-school“. Het onderwijs wordt daar gegeven door leken in plaats van door geestelijke broeders of zusters. Maar wie gedacht hebben, dat op deze scholen de kinderen zullen worden onderwezen in Protestantische geest, worden hoe langer hoe meer teleurgesteld. Het onderwijs is daar gespeend aan alles wat den Protestant dierbaar is. Ze zullen ook daar moeten komen tot de oprichting van „vrije“ scholen.

In Italië wordt de school gesteld in dienst van het fascisme. Het kind in de schoolplichtige leeftijd behoort geheel aan de Staat. Er mag maar één schoolboek gebruikt worden: het staatschoolboek. In elke school is een „altaar des vaderlands“. De meest verdienstelijke leerling mag elke morgen de daarvoor brandende lamp aansteken.

Ook in Duitsland is de gedachte der staats-paedagogiek overheerschend. De strijd om een school, die rekening houdt met de wereldbeschouwing van de ouders, is ook daar in volle gang. Liberalen en socialisten pleiten voor de absolute zeggenschap van de Staat over de school. En wat zal nu Hitler doen? In Mussolini's voetspoor wandelen?

't Wordt duidelijk, wie zoowel naar het buitenland als naar het binnenland kijkt, moet tot de conclusie komen, dat de strijd blijft. De schrijver wil ons een tweetal dingen helder voor de aandacht zetten. In de eerste plaats betaamt ons groote dankbaarheid, wanneer wij zien op de groote weldaden, die de Heere ons ten opzichte van de scholen tot dusver heeft geschonken. We zijn nu zoo ver gevorderd, dat bijna twee derde deel van onze kinderen bijzonder onderwijs ontvangt.

In de tweede plaats moeten we er nu voor zorgen, dat niet de gedachte ons besluipst, dat we het al ver gebracht hebben en dat we kunnen gaan rusten. Een overwinning brengt gevaren mee. Rusteloos moet worden gewerkt aan de uitbreiding, aan de innerlijke versterking van onze scholen. Het moeten ook in maatschappelijk opzicht de beste scholen zijn. En ook de geestelijke zijde van het werk moet op de voorgrond.

Ik wensch Ds Vreugdenhil, en onze Christelijke schoolactie geluk met dit boekje. Het moet veel gelezen worden. Het brengt oude en nieuwe dingen naar voren en kan ons aansporen het pand, ons toevertrouwd, te bewaren in 's Heeren kracht.

Gr.

G. MEIMA.

INGEZONDEN.

Ds. Berkhoff en de Hebreeuwsche vocalisatie.

Naar aanleiding van een opmerking die ik in mijn artikelenreeks in dit blad, die de lezers zich hopelijk nog wel herinneren zullen, in betrekking tot Zach. 10:9 gemaakt heb, heeft Ds Berkhoff een heel debat ontkend over de „Hebreeuwsche vocalisatie“. Misschien is bij dezen of gene de vraag gerezen waarom ik zelf aan dit debat geen deel heb genomen. En Ds Berkhoff wijst er met zekeren nadruk op dat ik nog niets van mij heb laten hooren (De laatste dingen van 1 Maart j.l.). Welnu, ik meen dat ons Gereformeerde volk er in ieder geval eenig recht op heeft te weten waarom ik tot hiertoe gezwezen heb en — zooals ik bij dezen verklaar — ook na dezen verder zwijgen zal.

Dit is niet, omdat ik aan Ds Berkhoff „onkunde“ verwijt. Integendeel, ik ben van het eerste moment af, waarop hij over „de bewuste vocaal“ begon te schrijven, helaas maar al te zeer overtuigd geweest dat er bij hem geen „onwetendheid“ in het spel was. Trouwens ware daarvan sprake geweest, ik zou mij gaarne ter beschikking hebben gesteld

tot het doen van pogingen om meer licht te ontsleken. Maar ik kon bij Ds Berkhoff geen onwetendheid veronderstellen, omdat men aan de Theol. School te Apeldoorn van de dingen waarom het in dezen gaat klaarblijkelijk uitnemend op de hoogte is, en omdat men daar in het algemeen kennelijk accoord gaat met de wijze waarop de Gereformeerde hoogleraren in de exegese van het Oude Testament aan de Vrije Universiteit en de Theol. School te Kampen te werk gaan. Hiervan getuigt een recensie van mijn eerste bijdrage tot de Korte Verklaring, het eerste deel van Jeremia, in 1923 geschreven in De Wekker door den toenmaligen Hoofdredacteur Lengkeek, aan wien het onderwijs in de exegese van Oud en Nieuw Testament was opgedragen. Deze schreef daarin over de moeilijkheden waarvoor vooral bij dit boek de tekst ons stelt: „De tekst, gelijk die ons is overgeleverd, geeft aanleiding tot veel vragen op de tekst wel juist is en wat er in het oorspronkelijke handschrift wel gestaan kan of moet hebben“. En met zeer dankbare voldoening heb ik toen nota genomen van de volgende beoordeeling van mijn tekst-kritischen arbeid: „De tekstkritische arbeid van Prof. Aalders valt in veel opzichten te loven. Met groote voorzichtigheid, altijd in nauw verband met den context, heeft hij zijne keuze gedaan, waardoor dikwijls de tekst rijker en heerlijker ons toesprekt, en ook eenvoudiger verstaanbaar, dan in onze Statenvertaling“. Deze recensent dacht er dus geen oogenblik aan mij te beschuldigen van aanranding van het gezag der Heilige Schrift, zooals nu Ds Berkhoff doet. En dat ik in mijn Jeremia precies volgens dezelfde principes heb gewerkt als in mijn artikelen over het Chillasme, moge hieruit blijken, dat er in dit eerste deel van Jeremia negen gevallen voorkomen waarin ik een andere „vocalisatie“ heb voorgesteld (te weten in 6:30; 8:13; 10:23; 12:11; 16:8; 17:3; 22:10; 14; 23 vs 17), en daaronder zijn er vier (te weten 8:13; 10:23; 17:3; 22:14) waarin evenals bij Zach 10:9, de voorgestelde vocalisatie niet voorkomt in een van de nog bestaande Hebreeuwsche handschriften (men schenke er dus wel zijn aandacht aan, dat verschil van vocalisatie ook daarin voorkomt), of grond vindt in een of meer oude vertalingen. Maar — nog eens, dit gaf geen aanleiding om mij te beschuldigen van willekeur die tot „huiveringwekkende consequenties“ zou voeren, en „het gezag zou wankel maken van het onfeilbaar Woord van God waarvoor onze vaders hun goed en bloed hebben opgeofferd“. Integendeel, mijn „voorzichtigheid“ werd geprezen.

Men zal dus begrijpen dat ik de boutades die Ds Berkhoff vanwege dat eens geval van Zach 10:9 tegen mij richtte onmogelijk kon toeschrijven aan het feit dat hij niet op de hoogte zou zijn van de noodzakelijkheid van en de vereischten voor tekst-kritischen arbeid. Ik kon de zaak niet anders zien, dan dat Ds B. zijn aanval naar aanleiding van dat geval op een dergelijke wijze heeft opgezet, omdat hij meende aldus de mooie rol van „handhaver van het Schriftgezag“ tegenover mij te kunnen op zich nemen. Dat blijkt trouwens ook uit de wijze waarop hij zich gerechtigd achtte mijn argumentatie tegenover zijn lezers te commentariëren. Hij deed dit aldus: „Men begripte het: Prof. Aalders meent vrijheid te hebben, een vocaal, een klinker, onder het werkwoord zaaien te wijzigen, en nu wordt het: Ik heb hen gezaaid. Niet: in de Statenvertaling staat: Ik zal hen zaaien; maar in den grondtekst staat eigenlijk: Ik heb hen gezaaid; neen: er staat: Ik zal hen zaaien; doch ik maak er van: Ik heb hen gezaaid, — want dit komt mij beter uit voor wat ik wil dat de Schrift zal zeggen aangaande de toekomst van Israël...“ (de spatieringen zijn van Ds B.). Met diepe droefheid moest ik daarin constateeren een opzettelijke verdraaiing van mijn woorden. Niet uit onkunde, want wat ik precies geschreven had, was ter beschikking van Ds B., en ik durf mij vleien met de gedachte dat ik dat ook duidelijk genoeg had geformuleerd om voor geen misverstand te hoeven vreezen. En waarom maakt deze Dienaar des Woords zich tegenover een medebroeder schuldig aan deze zonde tegen het negende gebod? Als het er hem om te doen is, evenals mij, om enkel en alleen nauwgezet vast te stellen wat Gods Woord zegt, kunnen we dan niet over en weer op zuiver zakelijke manier discussiëren, en zoo samen naar den juistten zin van dat Woord zoeken?

Doch — en nu weet men meteen waarom ik er verder het zwijgen toe doe — wanneer het duidelijk is dat Ds Berkhoff van een dergelijke zakelijke exegetische discussie niet weten wil; wanneer hij, na door anderen op de vingers te zijn getikt over zijn optreden, breede artikelen gaat schrijven om toch maar zijn eenmaal ingenomen standpunt, dat mijn opmerking over de „vocalisatie“ van een woord in Zach. 10:9 „Schriftaanranding“ zou zijn, te handhaven; wanneer hij zich zelfs niet ontzielt om van een smalend stuk uit een liberaal blad, geschreven door een spotter die blijkbaar allermindst der zake kundig is (Het Vaderland, Avondblad van 15 Febr. j.l.) gretig gebruik te maken om mijn „afwijking“ te bewijzen — dan treed ik niet met hem in polemieken. Voor een ernstige, zakelijke discussie over de uitlegging der Heilige Schrift ben ik altijd te vinden, maar van een polemieken die vermijdt op de zaak zelf in te gaan (in dit geval:

om met c
toonen da
satie“, zo
nu eenma
eenig-moge
is), en ziel
ik een ha
ook mijn.

Ik meer
artikelen s
deelen, da
den vorm
eurlang he
door mij g
komende
zich te ov
zakelijke
lyke open
zien van
Bij die p
laten; vo
noch tijd.

In „Het
schrift Pr
komen vre

Vraag
schillen
tien geb
dat?

Hierop

.... I
hetzelfde
chismus
techism
lijk zo
in de ka
mize le
andere
m.i. go
catechis
kindere
dagogis
kindere
van een
dit opzi
samenst
aan die
vroeger
voor ge

Ik vi
het, on
jonge
Katholi
kleine

In d
vindt n
weiding
mus we
b.v. die
algeme
oudere
hun je
vader
„opdat
slechte
„opdat
de Hee
Joden
Testam
Tot zo
De sch
geloof n
kan men
omdat o
al eens
En, af
paedagos
algemeen
bleem“
at, wat
de tien

Gaat
zullen k
over de
overbodi
leeren.
Kerk we
goog da
zooals
boekjes
tien geb
dan doo
spronkel
den Bijl

Leet
als bew
der tien
standig